

Harasztiné Bata Zsuzsanna, ny. óvodapedagógus
Budapest

Május 1. - és a májusfa eredeti jelentése

Május 1.: *A tavasz, a szeretet és szerelem születésének ünnepe.*

Májusfa: *Világfa, égig érő fa, a természet újjászületésének szimbóluma, az udvarlás eszköze. A zöld ágaknak a helyi szokásoktól függően tavaszváró, rontáselhárító és termékenységvarázsló szerepe van.*

A májusfa sudár, a törzsén gallyaitól megtisztított, hegyén lombos fa, vagy szép növésű ág. A legények éjszaka vágják ki az erdől, és hajnalra állították fel a helyi szokásnak megfelelően minden lányos ház elé együttesen, vagy mindenki a maga szeretője háza elé. Sok helyütt csak a bíró és a pap háza, esetleg a templom előtt állították fel egyetlen magas májuszfat, a lányos házak udvarán kisebb fa díszelgett.

A májuszfákat szalagokkal, zsebkendővel, virágokkal, teli üveg borral, hímes tojással stb. díszítették fel, mielőtt a földbe beásták, vagy a kapufélfára, kútágasra felszögezték volna. Erdélyben (Csík) ki is faragták a fát, vagy a legény rávéste a nevét (Háromszék).

A fa kivágása, hazaszállítása inkább titokban történt éjszaka, hajnali feldíszítése is inkább a legények közös, bizalmas feladata volt. A reggelre díszelgő májusfa kiállítása, nagysága stb. számos helyen szokásos magyarázatra adott okot:

- ki-kinek udvarol,
- kinek állítottak szebb fát,
- kinek a májuszfáját csúfította el reggelre a haragosa stb.

A bontása (elsősorban ott, ahol pünkösdkor bontják, mint a Ny-Dunántúlon és a Felföldön) már nyilvános, játékokkal, versenyekkel tarkított ünnep: kimuzsikálják, kitáncoltatják a fát, vagy zöld ágakba öltöztetett alakoskodók (alakoskodás) váltságpénzt gyűjtenek, sorra járva a falu házait.

A májusfa állításának szokását városon is ismerték, ismerik ma is.¹

A népi hagyományaink szerint május első napján zöld ágakkal, virágokkal díszítették a házakat, illetve már az 1400-as évektől jegyzik magát a májusfa-állítás szokását is. A májusfa más népi nevei: hajnalfa, jakabfa vagy májfa.

Májusfa állítás falun máig élő hagyomány.

A májusfa-állítás az egész ország területén elterjedt hagyomány volt, jellemzően jegenye vagy nyárfa (a magassága miatt!) ágait díszítették színes szalagokkal. A Palócoknál a fát a legény állította, de a lány díszítette fel. Jellemző kapcsolódó hagyomány még a májusfa-kitáncolása vagy kidöntése pünkösdkor, amikor nagy dínom-dánom, táncmulatság közepette kidöntötték a fát.

¹Réső Ensel Sándor: Magyarországi népszokások (Pest, 1866);

Róheim Géza: Magyar néphit és népszokások (Bp., 1925);

Bálint Sándor: Az esztendő néprajza (Bp., 1943);

Dömötör Tekla: Naptári ünnepek - népi színjátszás (Bp., 1964).

forrás: [Magyar Néprajzi Lexikon](#)

Ugyanakkor említésre méltó a kelta hagyományokban Beltane (ír-kelta: Bealtaine) ünnepe, mert hagyományainkkal közös szálakon indult. Bel a kelta fényisten tüzét jelenti a szó maga. Eredetét a közel-keleti Baal istenre vezetik vissza.

A Beltane ünnep szimbóluma a májusfa, ami Bel Istenséget jelképezi, míg a virágok és a zöld lombok az Istennőt jelképezik. A hagyományok szerint Beltane jelenti az életerő és a szenvedély megújulását, újjá születését.

Beltane eredetileg kelta (egyres források szerint druida) tűzünnepe volt, amikor az Istennő és a Szarvas istenség egyesülését ünnepelték, voltaképpen tehát a termékenységet - a föld és a női termékenységének - ünnepe is! Beltane az ifjú Isten férjivá serdülésének ünnepe, mert ekkor szeret bele az Istennőbe, és szerelmük beteljesül a mezőkön, virágos réteken. Az Istennőben megfog az Istenség, így szűkebb értelemben az Istennő, (és ezáltal a NŐ), termékenységének, megtermékenyülésének ünnepe!

A virágok, zöld lombok és a színes szalagok, kendők az Istennőt jelképezik, maga a májusfa pedig az Istenséget. Beltane jelenti az életerő, a szenvedély visszatérését, és a vágy beteljesülését.

Érdekességek:

- Az ünnep hagyományos színei: a piros és a fehér, valamint a zöld lombok.
- A ház védelmére virágszirmokat hintettek szét, majd összesöpörték egy sarokba, és a ház köré hordták.
- A rómaiak Floralia ünnepe szoros összefüggést mutat a május elsejei pogány népszokásokkal. Ekkor, három napig tartó, orgiasztikus jellegű mulatozásba kezdtek, melynek legfőbb értelme és célja a termékenység behívása, megünneplése.
- Az ünnep jelképe még az üst, mely a nőiség lényegét jelképezi, mely befogadja a májusfa által jelképezett férfias aspektust.
- Az ünnep hagyományos mesterségei: a szövés, fonás - és minden olyan tevékenység, melynek lényege abban áll, hogy két különböző szubsztanciából létrejön egy új, harmadik minőség, Beltane szellemében.

Kedves hagyományok, érdemes kipróbálnod, és ha tetszik, meghonosítani a családban:

1. Május elsejének reggelén szalagokat kötni egy tetszőlegesen kiválasztott fára. Minden szalag felkötése előtt kívánni valamit.
2. Összeírni minden idejétmúlt, hátráltató gondolatodat, félelmet, megnevezni a szorongások és aggodalmak tárgyát, mindezeket felírni egy-egy papírdarabra és rituálisan elégetni egy "üstben", vagy egy tálkában.²

Mágikus erő: Az ilyenkor elvégzett varázslatok nagyon erősek.

- Takaríts ki Beltane ünnepe előtt.
- Készíthetsz "mini" májusfát.
- Tölts meg egy kosarat, fazekat vagy az üstöd virágokkal.
- Fonj szalagokat és akaszd fel a ház körül.

² <http://www.noionmegvalositas.hu/noi-onmegvalositas/majus-1-je-a-szerelem-es-a-termekenység-unnepenek-kezdet/>

- Készíts ételeket gyümölcsből, bogyókból, magokból, s hagyd kint az állatoknak és a tündérnépek. Tündéreknek hagyd kint vajot, kekszet és tejet is. A természetszellemek ilyenkor nagyon is aktívak, ugyanúgy érzik ők is az ünnep energiáit.
- Ha tündérekkel dolgozol, akkor érdemes kicsi csengőket is felakasztani. De csak néhányat, s tényleg ne nagyokat, mert azokat nem kedvelik.
- Vágj le friss ágakat (a fa engedélyével), s díszítsd a házadat a zöld vagy rügyező lombokkal.
- Készíts virágkoszorút, kisgyermekkel.
- Akassz fára szalagokat, s minden szalaggal kívánj egyet (de ne légy telhetetlen).
- Gyűjtsd össze a hajnali harmatot, s mosd meg vele az arcod, keveset pedig tégy félre a későbbi varázslatokhoz.
- Ha lehetőség van igazi májuszfát állítani vagy egy eseményre elmenni, a tánc közben gondolj arra, hogy mit is szeretnél befejezni, mi a kívánságod, mi a célod, az élet melyik fonálát szeretnéd erősíteni.
- Ha nincs lehetőség tüzrakáshoz, gyűjts meg egy gyertyát, vagy egy kisebb tüzet az üstödben/fazékban. Természetesen minden tűzvédelmi szabályt betartva.
- Azok, akik önbizalomhiányban szenvednek, jó lehetőséget kapnak ezen az éjszakán, hogy írjanak maguknak varázslatot, amivel erősíthetik a magukba fektetett hitet. Mert a szeretet ott kezdődik, hogy magunkat is elfogadjuk és szeretjük.
- Készíts szélcsengőket vagy szalagokat, s hints rá egy kis illóolajat vagy illatosított vizet. Tedd ki a teraszra, kertbe, vagy csak akaszd fel valahova. Esetleg a szobádba, ha jó az idő, hogy gyakorta kinyisd az ablakod.
- Ezen a napon/éjszakán a varázslatok nagyon erősek és hosszan tartanak. Gondold át, mit kívánsz.³
- A népgyógyászok lábizzadásra a május elsejei napkelte előtti mezítlábas sétát javasolták, ugyanis a hajnali harmat szappanszerű hatással bírt, ami összehúzta a bőrt. Ehhez a naphoz kötődik az a babona is, mely szerint, aki május elsején a reggeli harmatban megmossa az arcát, fiatal marad és megszépül a bőre.
- Európa nyugati részén május elsejére virradóan elterjedt volt a harmatszedés szokása. Ennek során az asszonyok éjfélkor vagy napkelte előtt - gyakran meztelenül - egy lepedőt vagy valamilyen ruhadarabot (kötényt, szoknyát) húztak végig a legelőn. Hazatérve az összegyűjtött harmatot az abrakba vagy a kenyérlisztbe csavarták ki. A hiedelem szerint ettől több tejet adott a tehenük, vagy finomabb kenyeret sütöttek.

³ Források: <http://www.etymonline.com/http://en.wikipedia.org/wiki/Beltane>
http://en.wikipedia.org/wiki/Brocken_spectre

James Frazer: Az aranyág, Századvég Kiadó, Budapest, 1994.

Dömötör Tekla: Magyar népszokások, Corvina Kiadó, Budapest, 1972